

Nederland Oké

Op initiatief van de Vereniging van Nederlandse Ziekenfondsen is eind vorig jaar een stichting gevormd met als doel de Nederlandse burger aan te zetten tot een gezonder gedragspatroon. Behalve de VNZ participeren in de stichting het Voorlichtingsbureau voor de Voeding, de Stichting Volksgezondheid en Roken, de Nederlandse Sportfederatie, het Veiligheidsinstituut, de Volksbond tegen Drankmisbruik, de Nationale Kruisvereniging en de Ziektekostenverzekeraars.

Gekozen werd voor het ontketenen van een nationale gezondheidsactie onder het motto *Nederland Oké*. De actie is geplaatst tegen de achtergrond van de steeds stijgende kosten van de gezondheidszorg. De uitgesproken verwachting is dat preventie kan dienen als rem op de kostenstijging. Bij preventie stelt de Stichting Nederland Oké de verantwoordelijkheid van de mens voor zijn eigen gezondheid centraal.

Overeenkomstig de plannen is in de loop van dit jaar een groot aantal acties georganiseerd via plaatselijke actiecomités, die worden begeleid en gestimuleerd door regionale actiecomités, die op hun beurt de benodigde informatie ontvangen van de landelijke Stichting Nederland Oké. De plaatselijke actiecomités dienen aan te sluiten bij de landelijk bepaalde thema's: minder roken en drinken, regelmatig en gezonder eten, verantwoord medicijngebruik, minder doktersbezoek, veiligheid in en om de woning en op het werk, meer sporten en bewegen, minder ruzie en spanningen (sic). Dit alles wordt gestimuleerd en begeleid door een Nederland Oké-bus, informatie over de actie in huis-aan-huis bladen, jeugd- en damesbladen, *Welzijn*, een maandelijks Oké-krant, en in een „doe mee dossier”, en door promotionele artikelen die al dan niet voor productie en sponsoring door het bedrijfsleven in aanmerking komen, zoals affiches, buttons, Oké-fitheidscertificaten, een Oké-kasboek voor persoonlijk welzijn en t-shirts. De activiteiten zullen culmineren in een Nationale Gezondheidsweek (28 augustus tot en met 6 september) met als evenementen een gezondheidsbeurs in de Rotterdamse Ahoy-hallen, een aantal congressen op het gebied van preventie, speciale tv-uitzendingen en een Gezondheidsshow met artiesten en prijsuitreikingen. Door middel van subsidies en financiële deelname van het bedrijfsleven zal worden getracht het project (kostenbegroting f 3 miljoen) te financieren. Aldus kort samengevat de *Nota Nationale Gezondheidsactie* van de Stichting Nederland Oké.

Vanuit verschillende visies hebben Moerkerk en Lamberts in de vorige aflevering van dit tijdschrift enkele kritische kanttekeningen geplaatst bij de actie Nederland Oké. Ook de Nederlandse Vereniging voor GVO liet zich niet onbetuigd. Het – gepubliceerde – *Standpunt van de Nederlandse Vereniging voor Gezondheidsvoorlichting en -opvoeding ten aanzien van „Nederland Oké”* is als volgt te resumeren. De achtergrondvisie van de actievoerders dat individuen

persoonlijk verantwoordelijk zijn voor hun ongezonde gedrag, gaat voorbij aan het feit dat het individuele gedrag in hoge mate wordt bepaald door structurele en maatschappelijke factoren, terwijl naast gedragsaspecten ook genetische factoren bepalend zijn voor de kans op ziekten. Het is onjuist de verantwoordelijkheid voor de kostenstijging in de gezondheidszorg eenzijdig bij de consumenten te leggen. Omdat in de gezondheidszorg de vraag in hoge mate wordt bepaald door het aanbod, is allereerst een actie aan de aanbodzijde nodig. Als methodisch bezwaar voert de Vereniging voor GVO aan dat bliksemacties wel kunnen leiden tot enige belangstelling voor de gebezigde thema's, maar dat voor gedragsmodificatie andere methoden nodig zijn. Verder kan het inspelen met indringende campagnes op de individuele verantwoordelijkheid leiden tot het versterken van onmachtgevoelens bij mensen die niet slagen in hun pogingen hun gedrag ten aanzien van gezondheid en ziekte te veranderen.

De centralistische wijze waarop de actie wordt georganiseerd, verdraagt zich niet met de noodzaak aan te sluiten op de persoonlijk beleefde gezondheidsproblemen en doorkruist plaatselijke GVO-initiatieven. Het zware accent op het spectaculaire van vooral die ene week, het ad hoc karakter van de plaatselijke actiecomités en het zich onvoldoende vergewissen van de vraag of er mogelijkheden zijn voor steun en opvang in de directe omgeving van de doelgroep, getuigen niet van inzicht in de tijd en moeite die vaak nodig zijn voor het bewerkstelligen van reële veranderingen. Het actief betrekken van het bedrijfsleven bij de actie, waarbij wordt overwogen bepaalde producten tegen betaling te tooien met het beeldmerk van Nederland Oké, frustreert het streven gezondheidsclaims in de reclame te verbieden. Bovendien dreigt een bedenkelijke verweving van ideële motieven met commerciële doeleinden en belangen.

Men kan zich afvragen hoe het mogelijk is dat een actie als Nederland Oké ondanks alle bezwaren van de grond is gekomen. Kennelijk is er nog geen sprake van coördinatie op GVO-gebied, ondanks de concrete voorstellen voor een daartoe dienende structuur door de Commissie Nationaal Plan GVO. Kennelijk ook zijn activiteiten die onder de vlag van preventie worden gepresenteerd, gemakkelijk te „verkopen”. Een wetenschappelijke onderbouwing lijkt net zomin van GVO en preventie als van de curatieve gezondheidszorg te worden verlangd. Het adagium blijft: eerst doen, dan denken.

Te vrezen valt dat ook na de dokter-is-dood theologie van boetepredikers als Ilich en McKinlay, de zorg voor de gezondheid een eldorado blijft voor religie en commercie. De actie Nederland Oké zal niet de laatste loot zijn aan de wildbloeiende stam van onbezonnen activiteiten.

W. A. van Veen